

2024-02-29
KN2024/00521
KN2023/00170 (delvis)

Klimat- och näringslivsdepartementet

Adressater:
Se *bilaga 1*

Uppdrag om att stärka samordning kopplat till Sveriges möjligheter att attrahera och behålla högkvalificerad internationell kompetens och annan utländsk arbetskraft som är viktig för Sveriges konkurrenskraft

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Arbetsförmedlingen, Business Sweden, Försäkringskassan, Migrationsverket, Statistiska Centralbyrån, Skatteverket, Statens servicecenter, Svenska institutet, Tillväxtverket, Universitets- och högskolerådet och Verket för innovationssystem (nedan Myndigheterna) att i samverkan identifiera och adressera problem kopplade till att attrahera, etablera och behålla högkvalificerad internationell kompetens och annan utländsk arbetskraft som är viktig för Sveriges konkurrenskraft i Sverige samt att stärka samordningen av statliga myndigheters processer och arbete på detta område. Uppdraget och dess redovisning ska samordnas och rapporteras av Tillväxtverket.

För uppdraget får Tillväxtverket under 2024 använda högst 20 000 000 kronor, som ska redovisas mot det under utgiftsområde 24 Näringsliv för det under budgetåret 2024 uppförda anslaget 1:5 Näringslivsutveckling, anslagsposten 8 Näringslivsutveckling - del till Tillväxtverket. Regeringen beräknar att 25 000 000 kronor kommer att avsättas för uppdraget 2025 och 25 000 000 kronor för 2026, under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget. Medlen får användas till att stärka samordning av processer och arbete kopplat till att attrahera och behålla högkvalificerad internationell kompetens och annan utländsk arbetskraft som är viktig för Sveriges konkurrenskraft, inklusive myndigheternas arbete i den inledande

fasen med bl.a. kartläggning, och för att medfinansiera insatser hos myndigheter och aktörer inom uppdraget.

För uppdraget att stärka samordning av processer och arbete kopplat till att attrahera och behålla sådan kompetens får Tillväxtverket under 2024 använda 5 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 24 Näringsliv för det under budgetåret 2024 uppförda anslaget 1:4 Tillväxtverket, anslagsposten 1 Tillväxtverket - del till Tillväxtverket. Regeringen beräknar att 5 000 000 kronor kommer att avsättas för uppdraget från och med 2025, under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

Tillväxtverket ska senast den 31 januari 2025 och 31 mars 2026 lämna delredovisningar till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet). Vidare ska Tillväxtverket lämna en slutrapport, inklusive en ekonomisk redovisning, till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 31 mars 2027. Vad som ska ingå i respektive redovisning beskrivs under Närmare om uppdraget. Redovisningarna ska tas fram tillsammans med övriga myndigheter som omfattas av uppdraget. Tillväxtverket ska löpande informera Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) om uppdragets genomförande.

Närmare beskrivning av uppdraget

Sverige är en del av en europeisk och global arbetsmarknad för många spetskompetenser. Kompetensförsörjning påverkas därför av arbetskraftsinvandring och utlandsflytt. Kompetensen kan inte alltid hittas i Sverige vilket medför att det är avgörande att attrahera talanger från andra länder. Högt kvalificerade arbetskraftsinvandrare är viktiga för näringslivets internationalisering, för företag som söker spetskompetenser eller för dem som rekryterar till bristyrken. Bristande tillgång på kompetens är ett av de främsta hindren för att svenska företag ska kunna växa och vara konkurrenskraftiga samt för att Sverige ska kunna attrahera utländska investeringar.

Uppdraget ska långsiktigt bidra till att stärka svensk konkurrenskraft och tillväxt genom att underlätta för bl.a. företag att anställa utländsk arbetskraft med efterfrågad kompetens. Genom uppdraget ska myndigheterna också bidra till att den arbetskraft som kommer till Sverige, inklusive medföljande

familjer, snabbare kommer in i samhället och väljer att etablera sig i landet. Målgruppen är främst utländska individer med högkvalificerad kompetens, inkl. forskare och studenter, och annan utländsk arbetskraft som är viktig för Sveriges konkurrenskraft. Även hemvändande svenska medborgare omfattas.

Målet med uppdraget är att statliga myndigheters insatser ska bli bättre samordnade och förutsägbara samt utgöra en effektiv helhet i frågor som rör individers etablering och Sveriges attraktionskraft för, samt regioners arbete med att behålla, internationell kompetens.

Inom ramen för uppdraget ska myndigheterna etablera en långsiktig samverkan som säkerställer att de utifrån sina ansvarsområden såväl enskilt som i samarbete bidrar till en effektiv och sammanhängande helhet, från attraktion till etablering av individer med efterfrågad kompetens.

Myndigheterna ska verka för att få till stånd en mer effektiv, överskådlig och sammanhängande interaktion med individer och berörda arbetsgivare.

Myndigheterna ska vidare identifiera svaga länkar och problem i systemet från attraktion till etablering, och verka för att lösa dessa. Myndigheternas samverkan ska även bidra till att underlätta regionernas och kommunernas arbete att attrahera och etablera inflyttad utländsk arbetskraft och deras familjer. Myndigheterna ska under uppdraget föra dialog med regioner och kommuner.

Tillväxtverket ska samordna och leda arbetet. I det ingår bl.a. att vara sammankallande för den samverkan som ska etableras, stötta utvecklingen av samordning av myndigheternas processer samt sammanställa och rapportera uppdraget.

Övriga deltagande myndigheter ska bl.a. delta i arbetsgrupper för att bidra till analyser och kartläggningar samt, där myndigheterna identifierat behov, genomföra insatser som bidrar till uppdragets mål.

Myndigheterna ska:

- Gemensamt kartlägga hela kedjan från att attrahera internationell kompetens till att sådana individer med eventuella medföljande är etablerade i Sverige. Kartläggningen ska göras utifrån några typfall, i syfte att identifiera svaga länkar. I kartläggningen ingår också att

identifiera lämpliga indikatorer för att kunna mäta utvecklingen på området och följa upp resultat av arbetet.

Inom ramen för uppdraget ska följande genomföras av de myndigheter som utifrån kartläggningen och sina ansvarsområden berörs:

- Vidareutveckla möjligheterna för individen att inhämta information och ansöka om nödvändiga tillstånd, anmäla flytt till Sverige, använda digitala signaturer m.m. så att ledtiderna kan kortas och myndigheternas olika delar hänger ihop i en effektiv och förutsägbar helhet utifrån individens och arbetsgivarens perspektiv.
- Ta fram befintliga data, kompletterande analyser, statistik och prognoser om utländsk arbetskraft (från EU såväl som tredje land) inklusive medföljande familjer, i syfte att långsiktigt bidra till bättre beslutsunderlag, planeringsförutsättningar och kostnadsbesparingar för offentliga aktörer.
- Stärka sina förutsättningar att ge stöd till insatser från kommuner, regioner och privata eller andra offentliga initiativ för att få utländsk arbetskraft och deras familjer att snabbare etableras i samhället, t.ex. genom att finansiera pilotsatsningar.

En första delredovisning ska lämnas den 31 januari 2025 innehållande en plan för myndigheternas arbete med uppdraget samt en redovisning av kartläggningen och hur uppföljning enligt de för varje myndighet relevanta identifierade indikatorerna kommer att genomföras, enligt första punkten ovan.

Myndigheterna ska tillvarata tidigare arbete bl.a. vad avser hur andra länder arbetar för att attrahera och underlätta etablering av efterfrågad utländsk arbetskraft. Om myndigheterna i sitt arbete identifierar behov av författningsändringar ska ansvarig myndighet löpande redogöra för dessa behov till ansvarigt departement. Detsamma gäller om myndigheterna identifierar andra behov för att uppnå målet och säkra långsiktighet och utveckling av verksamhet som inte kan lösas inom uppdraget.

Genomförandet av uppdraget

Uppdraget och dess redovisning ska övergripande samordnas av Tillväxtverket. Tillväxtverket ska i sitt arbete verka för ett samordnat agerande, både regionalt och nationellt, genom att bygga upp former för samverkan. Det är viktigt att i arbetet ta tillvara synergier, erfarenheter,

befintliga samverkansformer, pågående dialoger och initiativ som har relevans för uppdraget. Arbetet bör när det är relevant koordineras med bl.a. det arbete som görs inom ramen för Myndighetssamverkan för kompetensförsörjning, samt det arbete som görs inom ramen för Plattformen för internationalisering (PLINT). I genomförandet av uppdraget ska vid behov synpunkter inhämtas från andra myndigheter, Sveriges Kommuner och Regioner, regioner, näringsliv, civilsamhället och andra berörda aktörer.

Skälen för regeringens beslut

Inom både offentlig och privat sektor är tillgången till rätt kompetens en förutsättning för att kunna garantera hög kvalitet, fortsatt utveckling och tillväxt i hela landet. Svensk välfärd, av hög kvalitet och som är tillgänglig för alla, är beroende av välutbildad personal.

Den accelererande gröna och digitala strukturomvandlingen har bidragit till en global brist på strategiskt viktig kompetens. Brist på kompetens är idag ett av de största tillväxthindren för företag i Sverige och har även blivit ett hinder för investerings- och etableringsbeslut samt för hållbar regional utveckling.

Omfattande ny- och omställningsatsningar pågår på flera platser i landet. Exempelvis pågår en storskalig omställning av fordonsindustrin med omfattande investeringar och stora etableringar framför allt i Västra Götaland och Södertälje, samtidigt pågår i Norrbottens och Västerbottens län en omfattande nyindustrialisering kopplad till fossilfri produktion och elektrifiering. Den kraftfulla expansion som nu pågår kommer utöver utbildning och inflyttning från andra delar av landet ställa krav på inflyttning av kompetens från andra länder.

Såväl näringsliv som aktörer och regioner uttrycker i olika sammanhang önskemål om en tydligare nationell styrning och samordning för att underlätta att attrahera och behålla internationell kompetens. Vidare uttrycker regionala och kommunala aktörer ett behov av effektivare stöd från nationella myndigheter för att de ska kunna underlätta för individen att komma in i samhället. Det kan t.ex. handla om att tillhandahålla statistik kring antalet individer, ålder, arbetsgivare och utbildningsnivå för internationella medborgare, från EU såväl som resten av världen, som är folkbokförda i kommunen. Syftet är att underlätta kommuners planering och

beslut om dimensionering av internationella skolor, hyresbostäder mm. Många andra länder arbetar idag offensivt och avsätter omfattande resurser för att attrahera utländsk arbetskraft med efterfrågad kompetens till sina länder. Frågan har bl.a. lyfts inom EU som central för att nå målen i EU:s Innovationsagenda.

I regeringsförklaringen den 12 september 2023 aviserades att regelverken skärps för den lågkvalificerade arbetskraftsinvandringen, samtidigt som möjligheterna förbättras för den högkvalificerade. Sverige ska vara ett välkomnande land för internationell talang och kompetens.

Många stora svenska företag har kraft att attrahera utländsk arbetskraft med efterfrågad kompetens till Sverige. Men systemutmaningar, som bristande information och långa handläggningstider hos myndigheter, svårigheter för medföljande att få arbete, brist på bostäder eller internationella skolor, riskerar att resultera i att sådan internationell kompetens inte integreras utan söker sig bort från Sverige. Ett väl fungerande mottagande och etablering förutsätter också ett aktivt regionalt arbete, där nationella myndigheter kan samverka för att minska hinder och underlätta regionernas arbete.

Vid universitet och högskolor bedrivs i dag en omfattande och betydelsefull internationell verksamhet som är väsentlig för att Sverige ska utvecklas som kunskapsnation. Inom samverkansplattformen PLINT arbetar fem myndigheter i nära samverkan med universitet och högskolor samt andra myndigheter och aktörer för att samordna insatser som påverkar internationalisering inom högre utbildning, forskning och innovation, inklusive förutsättningar för mobilitet för in- och utresande studenter, forskare och personal.

Vikten av att kunna attrahera, integrera och behålla kvalificerad utländsk arbetskraft betonas bland annat i regeringens strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft. Frågorna har även lyfts i ett antal utredningar bland annat Ett förbättrat system för arbetskraftsinvandring SOU 2021:5, Ett förbättrat system mot arbetskraftsexploatering m.m. SOU 2021:88, Arbetsmarknadsutredningen SOU 2019:3, Ett effektivt investeringsfrämjande för hela Sverige SOU 2019:21, samt i samverkansprogrammet för Kompetensförsörjning och livslångt lärande.

Regeringen ser mot den bakgrunden behov av att stärka berörda myndigheters samordning för att förbättra Sveriges möjligheter att attrahera och behålla högkvalificerad internationell kompetens och annan utländsk arbetskraft som är viktig för Sveriges konkurrenskraft.

På regeringens vägnar

Ebba Busch

Marie Wall

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Justitiedepartementet/MIG

Utrikesdepartementet/HF FH

Socialdepartementet/SF

Finansdepartementet/BA och OFA

Utbildningsdepartementet/ UH

Arbetsmarknadsdepartementet/A

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet/RTL

Sveriges Kommuner och Regioner

Bilaga till beslut I 3 vid regeringssammanträdet den 29 februari 2024

Sändlista

Arbetsförmedlingen

Försäkringskassan

Migrationsverket

Skatteverket

Statistiska centralbyrån

Statens servicecenter

Svenska institutet

Tillväxtverket

Universitets- och högskolerådet

Verket för innovationssystem (Vinnova)

Business Sweden